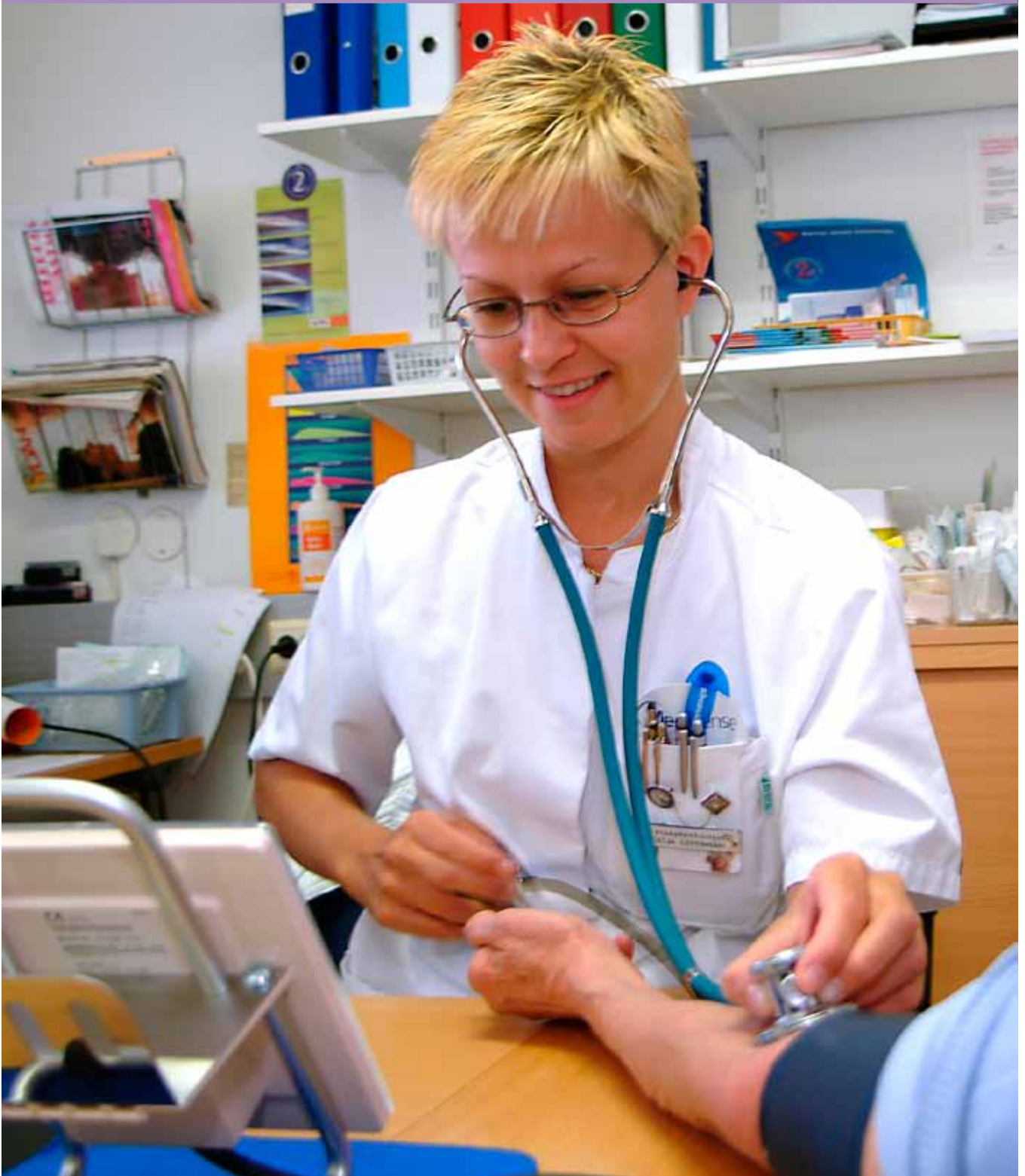

Työttömien työnhakijoiden terveyspalveluita koskevat suositukset

Keskeisimpiä lakeja asiakastietojen käsittelyn kannalta

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999
(julkisuuslaki)

Asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta 1030/1999 (julkisuusasetus)

Henkilötietolaki 523/1999

Hallintolaki 434/2003

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992 (potilaslaki)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000

Asetus potilasasiakirjojen laatimisesta ja säilyttämisestä 99/2001

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjoista 298/2009

Muu keskeinen lainsäädäntö

Perustuslaki 731/1999

Kuntalaki 365/1995

Kansanterveyslaki 66/1972; 928/2005; 1328/2006; 626/2007

Erikoissairaanhoidonlaki 1062/1989; 856/2004 ja
mielenterveyslaki 1116/1990

Työterveyshuoltolaki 1383/2001

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettu laki 559/1994;
46/2009; 48/2009 ja asetus 564/1994

Sosiaalihuoltolaki 710/1982, 430/2003

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 198/2001

Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä 497/2003

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön
kelpoisuusvaatimuksista 272/2005

Vammaispalvelulaki 380/1987, Laki vammaisetuksista 570/2007

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977

Päihdehuoltolaki 41/1986.

Kansalliset ohjelmat

Valtioneuvoston periaatepäätös Terveys 2015 -kansanterveysohjelma

Terveyden edistämisen politiikkaohjelma 2007–2011

Hallituksen politiikkariihen kannanotto 24.2.2009

Kansallinen terveyserojen kaventamisen toimintaohjelma
2008–2011

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma
Kaste-ohjelma 2008–2011

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma; Mieli 2009 – työryhmän
ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015

Työttömien työnhakijoiden terveyspalveluita koskevat suositukset

Väestöryhmien välinen tasa-arvo ja sosioekonomisten terveyserojen kaventaminen on keskeinen hyvinvointipoliittinen tavoite, joka on esillä useissa kansallisissa ohjelmissa. Terveyspalvelujen suunnitelmallinen kohdentaminen työttömille on yksi konkreettinen toimenpide terveyserojen kaventamisessa. Työttömien työnhakijoiden terveystarkastuksilla, terveystapaamisilla ja niiden jatkotoimilla voidaan ehkäistä elintapa- ja kansansairauksia, tukea asiakkaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa ja vaikuttaa terveyttä edistävien valintojen tekemiseen.

Toimivat työttömien työnhakijoiden terveyspalvelut edellyttävät sektorirajat ylittävää yhteistyötä ja moniammatillista työotetta kuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden ja työ- ja elinkeinohallinnon välillä. Tavoitteena tulisi olla palvelujen ketjutus yli sektorirajojen asiakaslähtöisesti, asiakkaan omaa motivaatiota ja voimavaroja tukien. Näkökulmana tulisi olla kokonaisvaltainen asiakkaan hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja työ- ja toimintakyvyn tukeminen.

Työttömien työnhakijoiden terveyspalveluita koskevat suositukset on suunnattu kuntien päättäjille, toimialajohdolle sekä ammattihenkilöille. Suositusten avulla halutaan tukea kuntien kehittämistyötä tarjoamalla tietoa, tavoitteita ja keinoja kehittämistyön tueksi. Suositukset voivat toimia päättäjien ja henkilöstön apuna palvelujen suunnittelussa, kehittämisessä ja seurannassa.

Suosituksien lähestymistapoina ovat asiakkaan eli palvelun käyttäjän, ammattihenkilöstön eli palvelun tuottajan ja johtamisen näkökulmat.

- Käyttäjän näkökulmasta palvelun tulisi olla ammatillisesti laadukasta, sujuvaa, saavutettavaa ja tarpeen mukaista eli sellaista, jota asiakas kokee tarvitsevänsä.
- Ammatillaisen näkökulmasta palvelun tulisi vastata asiakkaan tarpeisiin ja sen tulisi olla tuloksellista ja vaikuttavaa.
- Johdon näkökulmasta palvelun tulisi olla kustannustehokasta, lakien ja asetusten mukaista ja sen tulisi toteuttaa kunnan sosiaali- ja terveyspoliittisia linjauksia ja kuntalaisten tasa-arvon toteutumista palveluiden saannissa.

Suosituksissa on käytetty toiminnan tilannetta kuvaavia prosessikriteerejä ja toiminnan edellytyksiä ja reunaehtoja kuvaavia rakennekriteerejä. Suositukset kuvaavat niitä tavoitteita, joihin kehittämistyön tuloksena tähdätään.

Suosituksukset perustuvat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoiman Pitkäaikais-työttömien terveydenhuollon kehittämiskumppanuushankkeen verkostotyöhön. Hankkeessa on ollut mukana kahdeksantoista paikallista ja alueellista osahanketta, joissa on kehitetty toimintaympäristöstä ja alueen olosuhteista lähteviä toimintamalleja työttömien terveyspalvelujen järjestämiseksi. Suosituksia ovat kommentoineet eri osahankkeet, niiden projekti- ja ohjausryhmät sekä hankekokonaisuuden valtakunnallinen johtoryhmä.

Työttömien työnhakijoiden terveystalvet toteutetaan osana perusterveydenhuoltoa yhteistyössä sosiaalitoimen ja työ- ja elinkeinohallinnon kanssa

Asiakkaan näkökulma

- Palvelu on kaikkien työnhakijoiden käytettävissä heidän sitä pyytäessään.
- Asiakkaalla on riittävästi tietoa palvelusta ja sen saatavuudesta.
- Asiakkaalla on mahdollisuus saada moniammatillisen verkoston palvelua.
- Asiakkaalta pyydetään aina yksilöity suostumus viranomaisten väliseen tietojen vaihtoon ja asiakkaalle kerrotaan, miksi ja mihin näitä tietoja tarvitaan ja käytetään.
- Asiakkaalla on kunnassa sovitulla tavalla palaute-mahdollisuus saamastaan palvelusta.

Ammattihenkilöiden näkökulma

- Terveystalvatajien tavoitettavuus on varmistettu ja yhteystiedot ovat terveystalvahuollon/ sosiaalitoimen/ työ- ja elinkeinohallinnon tiedossa.
- Asiakkaiden ohjaukikäytännöistä ja -vastuista on sovitettu alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa.
- Terveystalvataja saa asiakkaan suostumuksella yksilöidyn tutkintapyyntöön ja riittävät taustatiedot lähettävältä taholta.
- Terveystalvataja saa asiakkaan suostumuksella työhallinnon aiemmin tekemät asiakkaan terveystalvatailaan liittyvät selvitykset.
- Työ- ja elinkeinohallinto saa palautteen, josta selviävät työllistymiseen vaikuttavat terveystalvateelliset edellytykset ja jatko-ohjaukseen liittyvät tarpeet ja suunnitelmat.
- Terveystalvatajat osallistuvat tarvittaessa moniammatilliseen yhteistyöhön tai asiakkaan aktivointi- tai palvelusuunnitelman laatimiseen.

Hallinnon ja johdon näkökulma

- Sosiaali- ja terveystalvatoimen toiminta- ja talousarvio-suunnitelmassa on huomioitu työnhakijoiden terveystalvatalvet.
- Työnhakijoiden terveystalvatalvet suunnitellaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa huomioiden paikalliset olosuhteet, palvelurakenne ja palveluiden tarve. Niiden toteutumista seurataan säännöllisesti.
- Eri hallinnonalat sopivat eri toimijoiden yhteistyökäytännöistä ja tietosuojalain mukaisista menettelytavoista tietojen vaihdossa.
- Paikallista verkostoitumista tuetaan johtamiskäytännöllä, ja eri organisaatioiden välisestä yhteistyöstä on kunnassa sovitettu.
- Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä tukee työnhakijoiden terveystalvatalvataja toiminnallaan.
- TE-toimiston ja sosiaali- ja terveystalvatoimen kanssa on sovitettu asiakkaiden ohjaukikäytännöistä.

Työttömien työnhakijoiden terveystalvluihin kohdennetaan riittävästi pätevää henkilöstöä, joiden käytössä on asianmukaiset toimitilat ja välineet

Asiakkaan näkökulma

- Terveystarkastukset ja -palvelut toteutetaan ammattitaidolla.
- Asiakas saa oman kokonaistilanteensa huomioivaa palvelua.
- Palvelu on asiakkaan kannalta helposti saatavilla; terveystarkastukset ja -palvelut toteutetaan asiakkaan omalla asuinalueella.

Ammattihenkilöiden näkökulma

- Koulutettu henkilökunta, joka on perehtynyt työttömyyden erityiskysymyksiin ja työttömien palvelumahdollisuuksiin.
- Henkilöstö osallistuu säännöllisesti lain määräämään täydennyskoulutukseen osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.
- Moniammatillinen yhteistyö kartuttaa eri asiantuntijoiden osaamispääomaa ja verkostotyö tukee työssä jaksamista.
- Työkyvyn ja ammatillisen tai lääkinällisen kuntoutustarpeen arvioinnissa tarvittava erityisosaaminen on saatavissa.

Hallinnon ja johdon näkökulma

- Työnhakijoiden terveystalvluihin on resursoitu asianmukaiset välineet ja toimitilat.
- Henkilöstöresursseja arvioitaessa huomioidaan paikalliset olosuhteet, työttömyyden rakenne ja määrä sekä olemassa olevat yhteistyörakenteet.
- Täydennyskoulutus ja henkilöstön perehdytys on suunnitelmallista ja jatkuvaa. Osaamiskartoitus on osa täydennyskoulutussuunnitelmaa.
- Työajan resursoinnissa huomioidaan moniammatillinen verkostotyö.
- Tietojärjestelmäratkaisulla tuetaan moniammatillista yhteistyötä.

Työttömien työnhakijoiden hyvinvointia seurataan yksilöllisten terveystarkastusten ja palvelusuunnitelmien avulla

Asiakkaan näkökulma

- Asiakkaalla on mahdollisuus säännölliseen terveydentilan seurantaan.
- Asiakkaalla on oikeus ajan tasalla olevaan palvelusuunnitelmaan/ kuntoutussuunnitelmaan, jonka sisältöön hän voi itse aina vaikuttaa ja jossa on huomioitu eri toimijoiden vastuunjako
- Asiakas saa halutessaan kirjallisesti omat tutkimustietonsa, oman henkilökohtaisen suunnitelman ja tavoitteet.
- Alueelliset palvelut ja ajanvarauskäytännöt ovat yhdenmukaiset ja riittävän samanlaiset koko kunnan alueella.
- Terveystarkastukseen pääsyn aikarajat toteutuvat jatko-ohjauksessa hoitotakuun mukaisesti.

Ammattihenkilöiden näkökulma

- Tarkastuksen sisällössä painottuu kokonaisvaltainen työote, asiakkaan oma arvio tilanteestaan ja työ- ja toimintakyvyn näkökulma.
- Terveystarkastuksessa painotetaan yksilöllisesti kansanterveyden kannalta keskeisiä aiheita työttömien ja heidän perheidensä terveyden edistämiseksi.
- Terveystarkastuksella on pääsy ja kirjaamisoikeus asiakkaan potilastietojärjestelmiin perusterveydenhuollossa. Tiedot kirjataan huolellisesti potilasasiakirjojen mukaisesti.
- Perussairauksien jatkohoidot toteutetaan Käypä hoito -suositusten/ suunnitelmien mukaisesti.

Hallinnon ja johdon näkökulma

- Yhteinen tavoitteen asettelu säästää kaikkien osapuolien työaikaa ja auttaa henkilöstöä jaksamaan paremmin työssään.
- Yhteistyö tuo näkyväksi mm. henkilöstön osaamisvajeet, ja sitä kautta johto saa käsityksen oman henkilöstön mahdollisista koulutustarpeista asiakkaiden palveluntarvetta ajatellen.
- Sosiaali- ja terveystoimi ja työ- ja elinkeinohallinto saavat ajantasaista tietoa työnhakijoiden terveydentilasta ja työkyvyn muutoksista.

Työttömien työnhakijoiden terveyttä edistetään ja terveellisiä elintapoja vahvistetaan

Asiakkaan näkökulma

- Asiakas tulee kuulluksi ja saa riittävästi tietoa terveytensä ylläpitämiseen ja sen edistämiseen.

Ammattihenkilöiden näkökulma

- Asiakkaille tarjotaan kokonaisvaltaista ehkäisevää terveystarkastusta, jolla tuetaan asiakkaan omien voimavarojen käyttöä ja motivoidaan terveyttä edistäviin valintoihin.
- Palvelussa kiinnitetään huomiota elämän hallintaan, ihmisiin, itsehoidon tukemiseen ja omien voimavarojen vahvistamiseen.

Hallinnon ja johdon näkökulma

- Kuntalaisten terveyden edistäminen huomioidaan kaikessa päätöksenteossa.
- Terveystarkastusten yhteydessä kertynyttä tietoa työnhakijoiden terveydentilasta hyödynnetään kunnallisessa päätöksenteossa ja hyvinvointistrategian valmistelussa.

Työttömien työnhakijoiden terveystalvuluista informoidaan säännöllisesti tieto- ja informaatioteknologian avulla

Asiakkaan näkökulma

- Asiakkaalla on ajantasainen tieto palveluista ja niiden saatavuudesta. Tieto löytyy esimerkiksi organisaation verkkosivuilta ja toimipisteiden ilmoitustauluilta.

Ammattihenkilöiden näkökulma

- Yhteistyö ja tiedottaminen määrittellään osana organisaation työjärjestystä ja toimintasuunnitelmaa.
- Eri toimijoilla on ajantasainen tieto palvelusta ja palvelua tarjotaan aktiivisesti asiakkaille. Työntekijöille järjestetään säännöllisesti yhteistyökokouksia.

Hallinnon ja johdon näkökulma

- Palveluiden järjestämistavasta ja siihen liittyvistä muutoksista tiedotetaan kattavasti kuntalaisia ja ammatillaisia kunnassa sovittujen käytäntöjen mukaisesti.
- Päätöksentekijät ovat tietoisia työttömien työnhakijoiden terveystalvuluista ja työttömien terveyteen liittyvistä tekijöistä. Tietoa hyödynnetään päätöksenteossa, esimerkkinä säännöllinen raportointi johdolle ja hallinnolle toiminta- ja taloussuunnitelman pohjalta.

Työnhakijoiden terveystalvuluista ja työnhakijoiden ongelmakentästä järjestetään täydennyskoulutusta

Asiakkaan näkökulma

- Asiakkailta pyydetään palvelusta palautetta, koska asiakas on paras oman elämänsä asiantuntija.
- Asiakkailta kerätty tieto ja kokemus on aina keskeinen koulutuksen sisältöä mietittäessä.

Ammattihenkilöiden näkökulma

- Varsinainen asiakastyö antaa näkökulmaa koulutuksen suunnitteluun; terveydenhoitajat ovat avainhenkilöitä.
- Ammattihenkilöstöltä pyydetään palautetta.
- Henkilöstön erityistarpeet otetaan huomioon koulutuksen sisältöjä suunniteltaessa.
- Ammattihenkilöstölle varataan mahdollisuus konsultointiin tai työnohjauksellisiin kokouksiin, joissa voidaan käydä läpi myös yksittäisiä asiakastapauksia.

Hallinnon ja johdon näkökulma

- Ammattihenkilöstölle varataan mahdollisuus päästä täydennyskoulutukseen, jossa saa tietoa työnhakijoiden ongelmakentästä. Sosiaali- ja terveystoimen budjettiin varataan rahaa täydennyskoulutusta varten.
- Eri hallinnonalat sopivat yhteistyökäytännöistä ja resurssien jaosta koulutuksia järjestettäessä.
- Hyödynnetään alueella oleva verkostojen oma tietotaito ja lisäksi käytetään ulkopuolisia asiantuntijoita.
- Solmitaan uusia yhteyksiä oppilaitosten kanssa perus- ja täydennyskoulutuksen osalta.

Työttömien työnhakijoiden terveyspalveluita koskevat suositukset

- Työttömien työnhakijoiden terveyspalvelut toteutetaan osana perusterveydenhuoltoa yhteistyössä sosiaalitoimen ja työ- ja elinkeinohallinnon kanssa
- Työttömien työnhakijoiden terveyspalveluihin kohdennetaan riittävästi pätevää henkilöstöä, joiden käytössä on asianmukaiset toimitilat ja välineet
- Työttömien työnhakijoiden hyvinvointia seurataan yksilöllisten terveystarkastusten ja palvelusuunnitelmien avulla
- Työttömien työnhakijoiden terveyttä edistetään ja terveellisiä elintapoja vahvistetaan
- Työttömien työnhakijoiden terveyspalveluista informoidaan säännöllisesti tieto- ja informaatioteknologian avulla
- Työnhakijoiden terveyspalveluista ja työnhakijoiden ongelmakentästä järjestetään täydennyskoulutusta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Pitkäaikaistyöttömien terveydenhuolto -hanke
PL 30 (Mannerheimintie 164), FI-00271 Helsinki
Puh. 020 610 6000, etunimi.sukunimi@thl.fi
www.thl.fi/ptt

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS